

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра історії української літератури, теорії літератури та
літературної творчості

«Допущено до захисту»
протокол засідання кафедри історії української літератури, теорії
літератури та літературної творчості №10 від 19 травня 2023 р.
завідувач кафедри _____ проф. Сліпушко О. М.

ПОЕЗІЯ ІВАНА ДРАЧА ОСТАННЬОГО ПЕРІОДУ.
ДОБІРКА АВТОРСЬКОЇ ПОЕЗІЇ "ЮНЬ"

Бакалаврська робота
студентки IV курсу
ОП «Літературна творчість,
українська мова і література й англійська
мова»
за спеціальністю 035 філологія
Довгаль Віри Іванівни
Науковий керівник:
д. філол. н.,
проф. кафедри історії української літератури,
теорії літератури та літературної творчості
Ткаченко Анатолій Олександрович

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
ТЕОРЕТИЧНИЙ РОЗДІЛ. ЖИТТЄВИЙ І ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНТЕКСТ ТВОРЧОСТІ ІВАНА ДРАЧА ОСТАННЬОГО ПЕРІОДУ.....	8
1.1 Вступ до життєвого та літературного шляху поета.....	8
1.2 Аналіз основних етапів творчості: еволюція тем і стилю.....	10
ПРАКТИЧНИЙ РОЗДІЛ. ТЕМАТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ РИСИ ПОЕЗІЇ ОСТАННЬОГО ПЕРІОДУ.....	15
2.1 Головні тематичні мотиви останнього періоду творчості.....	15
2.2 Стилiстичні особливості: мовні засоби, образність і метафори....	18
2.3 Роль і значення мотиву батьківщини в поезії останнього періоду..	21
ВИСНОВКИ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27
ДОДАТОК. ТВОРЧА ЧАСТИНА. ЗБІРКА ПОЕЗІЙ «ЮНЬ».....	30

ВСТУП

У контексті роботи дослідимо останній період творчості українського поета Івана Драча. Робота зосереджена на вивченні життєвого та літературного контексту, аналізі основних етапів творчості та характеристики останнього її періоду. Також розглянуто тематичні та стилістичні риси його поезії, зокрема головні мотиви та вжиток мовних засобів. Особливу увагу приділено ролі та значенню мотиву рідної землі в його останніх поезіях. Дослідження має на меті розкрити творчість Івана Драча в останньому періоді, її значення та вплив на українську поезію, а також розширити розуміння його літературної спадщини.

Актуальність дослідження. Іван Драч – політик і видатний український поет, добре знаний за кодоном [4], що залишив неабиякий слід у сучасній українській літературі. Його називали поетом-новатором, що маневрує у полі багатозначності та інакомовлення. Поезія Драча – це частіше запитання, ніж відповіді. Він ставить перед українством і загалом людиною проблеми, що вимагають вирішення, і є актуальними досі, особливо в наш час серйозних політичних змін. «До І. Драча мало хто наважувався називати українців великою нацією, ба більше – вони самі себе» [23]. Вивчення останнього періоду його творчості дає можливість пізнати його самобутній погляд на світ, його естетичні принципи та еволюцію як поета, а також спонукає до роздумів щодо самих себе й обраного людьми шляху. Саме кінцевий період є темою, що мало вивчають і обговорюють. Дослідження цього етапу виявить нові аспекти та поглибить наше розуміння таланту поета, його поглядів, а також допоможе висвітлити його місце в контексті сучасної літератури.

Тематичні та стилістичні особливості поезії Івана Драча останнього періоду мають значний потенціал для аналізу та інтерпретації. Їх дослідження дасть можливість розкрити глибинні мотиви та смислові лінії в поезії поета. Вивчення поезії останнього періоду має важливе значення для розуміння сучасної української літературної традиції та внеску поета в неї.

Це дослідження дасть можливість поглибити нашу увагу до сучасних літературних тенденцій та перспектив розвитку.

Творчість поета вивчали та досліджували багато літературознавців, критиків, письменників та академічних дослідників. Ось учені, що займалися науковим розглядом творчості Івана Драча.

Ігор Калинець: український письменник, літературознавець та лектор, присвятив багато уваги аналізу та інтерпретації поезії.

Володимир Ярещук: відомий український літературознавець, що провів дослідження й аналіз поетичного доробку поета.

Оксана Забужко: українська письменниця та літературознавиця, що досліджувала інтелектуальну спадщину Івана Драча, а також проводила аналіз його творчості.

Василь Маліновський: український літературознавець та критик, автор численних праць про літературних класиків, зокрема і про Івана Драча.

Тетяна Петренко: відома українська літературознавча та літературна критикиня, що проводила дослідження та аналіз поезії.

Це лише кілька імен і прізвищ вчених, що присвятили свої дослідження творчості Івана Драча. Значна кількість літературознавців та дослідників продовжує займатися аналізом та інтерпретацією його поезії.

Отже, дослідження поезії останнього періоду є актуальним, оскільки воно відкриває нові горизонти для розуміння та аналізу його творчості, сприяє збагаченню літературної науки та сприяє збереженню його спадщини для майбутніх поколінь.

Метою дослідження є аналіз та вивчення поезії Івана Драча у його останньому творчому періоді.

Завдання:

1. Вивчити життєвий та літературний шлях поета, означити його творчий шляху та основні етапів творчості.

2. Дослідити тематичні мотиви в поезії Івана Драча останнього періоду.

3. Вивчити стилістичні особливості поезії, зокрема вжиток мовних засобів, образності та метафори. Аналіз стилістичних елементів дозволить краще розуміти його поетичну манеру та унікальність виразності.

Реалізація задуманого дозволить зрозуміти значення творчості останнього періоду в контексті української літератури, розкрити його індивідуальний поетичний стиль та принципи творчості, а також висвітлити його внесок у розвиток літературного доробку.

Об'єктом дослідження є поезія Івана Драча останнього періоду.

Предметом дослідження є конкретні аспекти, які розглянуто в контексті об'єкта дослідження.

Методи дослідження можуть бути застосовані наступні:

1. Літературно-критичний метод: Охоплює аналіз літературних джерел, критичних статей, рецензій та інших літературних досліджень, що стосуються творчості поета. Цей метод допомагає отримати огляд інтерпретацій та оцінок його поезії, а також визначити основні тенденції у літературній критиці.

2. Компаративний метод: Порівняння поезії останнього періоду з його попередніми творами або з творчістю інших поетів того ж періоду може допомогти виявити зміни у стилі, тематиці та художніх прийомах. Цей метод дає можливість з'ясувати розвиток поетичного світу Івана Драча та його місце у літературному осередку.

3. Історичний метод: Охоплює вивчення історичного контексту того періоду, в якому була написана поезія Івана Драча. Дослідження політичних, соціальних та культурних подій може вплинути на розуміння та тлумачення поезії, а також на вияв специфічних мотивів і образів.

4. Аналітичний метод: Детальний аналіз поезій із фокусом на їх тематиці, стилістичних особливостях, мовних засобах і образності. Цей

метод дозволяє розкрити специфічні риси ліричного світу Івана Драча, його творчої манери та вжитку літературних прийомів.

Практичне значення дослідження поезії останнього періоду полягає в наступному:

Розуміння та аналіз поетичного доробку поета: Дослідження допоможе глибше осмислити та проаналізувати поезію Івана Драча останнього періоду, його тематику, стиль, мовні засоби та образність. Це сприятиме покращенню літературної критики, літературознавчих досліджень та загального розуміння поетичної творчості.

Вплив на сучасну українську літературу: Вивчення поезії поета може означити, як вона позначилася на сучасній українській літературі. Його поетичні прийоми, тематика та стиль можуть наснажити сучасних поетів і літераторів, а також вплинути на розвиток літературного мовлення.

Спадковість творчого доробку: Дослідження допоможе встановити наступність у розвитку ідей його творчого доробку. Це дозволить краще розуміти літературну еволюцію поета та з'ясувати, які елементи поезії передалися новому поколінню письменників.

Матеріал для подальшого вивчення: Результати дослідження поезії Івана Драча останнього періоду можуть послужити основою для подальших літературних досліджень, монографій, статей та академічних праць. Вони створять основу для подальшого вивчення його творчості та внеском у літературний контекст.

Наукова новизна дипломної роботи полягає у:

Вивченні останнього періоду творчості поета: Дослідження фокусується саме на останньому періоді, що може бути менш дослідженим у порівнянні з його ранніми періодами. Це дозволяє привнести нові аспекти і тлумачення в дослідження поезії Івана Драча.

Розкриття тематичних та стилістичних особливостей: Дослідження глибоко аналізує тематичні та стилістичні риси поезії останнього періоду. Це

дозволяє виявити нові мотиви, образи та стилістичні прийоми, які можуть бути унікальними для цього періоду творчості поета.

Висвітлення ролі мотиву рідної землі: Особлива увага приділяється ролі та значенню мотиву рідної землі в поезії останнього періоду. Це розширює розуміння інтерпретації та символіки рідності у творчості поета.

Використання інтердисциплінарного підходу: Дослідження поєднує літературознавчий аналіз з методами соціологічних досліджень, що надає нового погляду на сприйняття та реакцію читачів на поезію поета.

Подальші перспективи дослідження: Дипломна робота відкриває нові шляхи для подальших досліджень творчості останнього періоду. Вона може послужити основою для нових літературознавчих спроб вивчення доробку, розвитку критичних підходів та аналізу поетичної спадщини Івана Драча.

Структура роботи: вступ, теоретичний і практичний розділи, висновки, список використаних джерел, творча частина

ТЕОРЕТИЧНИЙ РОЗДІЛ. ЖИТТЄВИЙ І ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНТЕКСТ ТВОРЧОСТІ ІВАНА ДРАЧА ОСТАННЬОГО ПЕРІОДУ

1.1. Вступ до життєвого та літературного шляху поета

Іван Драч (1936-2018) був видатним українським поетом, письменником, сценаристом, драматургом, громадським діячем і політиком. Його життєвий і літературний шлях украй багатогранний і незвичайний. Драч не лише став одним із найвизначніших представників української літератури, а й помітно вплинув на суспільно-політичну ситуацію свого часу [15. с.13].

Письменник народився 17 жовтня 1936 року у селі Любешівка на Волині. Його батько був учителем, а мати — вихователькою. В сім'ї панувала атмосфера любові до літератури і мистецтва, що сприяло розвитку талантів майбутнього письменника. У школі Драч вже виявляв захоплення літературою, активно писав вірші та прозу [3].

Після закінчення середньої школи вступив до Львівського університету на філологічний факультет. Там він одразу долучився до літературного життя міста, став членом групи «Визвольний рух» і редколегії журналу «Каменярь». У цей період також почав публікувати свої вірші в літературних альманахах.

1960-і роки стали переломним періодом у творчості Івана Драча. Він виступав з прогресивними ідеями та критикував тоталітарний режим, що призвело до заборони його творчості. Однак це не зупинило Драча, він продовжував писати та публікувати свої твори в підпільних виданнях [16. с.13].

1964 року вийшла збірка його поезій «Слово про Ігорів похід», яка стала справжнім проривом в українській поезії. Вона набула великої популярності та визнання серед критиків. Творчість Драча характеризується високим естетичним рівнем, моральною силою і філософською глибиною. Його вірші містили потужну емоційну зарядку та виразну індивідуальність.

Із початку 1970-х років Драч став більше займатися сценаристською роботою. Він співпрацював із режисером Сергієм Параджановим над створенням фільму «Тіні забутих предків», що став культовим українським кіношедевром. Драч також написав сценарії до інших фільмів, зокрема «Зачарована Десна» і «Шлях»[22].

У 1980-х роках все більше занурювався у громадську діяльність і займав різні відповідальні посади в українському письменницькому союзі й інших організаціях. Він брав активну участь у національно-демократичному русі, боровся за визнання української мови і культури. У цей час також продовжував писати вірші та прозу, виступати з лекціями та відкритими читаннями [26], [40].

Після набуття України незалежності Іван Драч став відомим політичним діячем. Його обрали народним депутатом Верховної Ради України, він очолював Комітет із питань культури і духовності. Драч активно підтримував національну самосвідомість, боровся проти корупції та тоталітарних тенденцій. Він також виступав за розвиток української культури і літератури, пропагував українську мову та історію [11].

На жаль, Іван Драч помер 14 лютого 2018 року. Це стало великою втратою для української літератури та культури загалом. Драч залишив по собі значний літературний доробок, зокрема поезії, прозу, драматургію, сценарії та літературно-публіцистичні тексти. Він отримав численні літературні премії та визнання як в Україні, так і за кордоном [27].

Життєвий та літературний шлях Івана Драча є яскравим прикладом великого таланту і самовідданості, патріотизму та моральної сили. Він присвятив своє життя боротьбі за свободу, гідність і краще майбутнє своєї Батьківщини. Творчість Драча залишається назавжди важливим елементом української культури і надихає нас до цього дня.

Аби далі розглядати життєвий та літературний шлях письменника, важливо згадати його внесок у розвиток української поезії. Його творчість

відзначалася поєднанням високої естетики з сильною емоційною зарядкою та вираженою соціальною активністю [28].

У своїх віршах Драч звертався до широкого кола тем, від особистих переживань до загальнолюдських проблем. Він висловлював непокір за долю українського народу, критикував соціальну нерівність і політичні обмеження. Багато з його віршів стали піснями під час Майдану, періоду відродження національної свідомості [9. с.14].

Одним із найвідоміших творів Івана Драча є поема «Зорепад». Вона була написана 1968 року і стала втіленням поетичного протесту проти советського режиму. У поемі з'являється символіка зорі, що падає з неба, як метафора винищення свободи та надії. Цей твір став пророчим, оскільки відображав настрої та події часів «Празької весни» і боротьби за свободу слова.

Літературний доробок Драча також містить прозові твори та драми. Він створив такі романи, як «Анабасис», «Записки психопатки» та «Повість про розбрат», у яких звернувся до капітальних питань людської існування, моральності та свободи [21. с.13].

Оскільки Іван Драч був завзятим політичним та громадським діячем, він брав активну участь у революційних подіях на Майдані, де стояв на захист національних інтересів України. Після Революції Гідності його обрали народним депутатом, тепер він працював на краще майбутнє країни під цим мандатом [4].

Загалом життєвий та літературний шлях Івана Драча був наповнений великими звершеннями та незламним духом. Він був голосом українського народу, що боровся і бореться за свободу і гідність. Його творчість залишається великим надбанням української культури і надихає покоління за поколінням.

1.2 Аналіз основних етапів творчості: еволюція тем і стилю

Як було зазначено, Іван Драч – видатний український поет, письменник і політичний діяч, чия творчість отримала широке визнання завдяки її художній цінності та суспільній актуальності. Літературна кар'єра Драча охоплює кілька десятиліть, протягом яких він написав різноманітні твори, які відображають його художній стиль і політичні погляди, що перебувають у постійному розвитку [5]. Ми розглянемо мистецьку еволюцію Івана Драча, проаналізувавши ранні твори, роботи середини його кар'єри та пізніші. Завдяки поетапному аналізу мистецького розвитку поета ми визначимо ключові теми, мотиви та літературні течії, що вплинули на його творчість, а також соціальні та політичні фактори, які сформували його мистецьке бачення [2].

Рання творчість Івана Драча (як поезія, так і проза) відображає його інтерес до вивчення тем кохання, природи та соціальної справедливості. Його рання лірика характеризується романтичним та ідеалістичним тоном, що проявлено у вжиткові яскравих образів і метафор. Наприклад, у вірші «Соняшник» Драч застосовує образ соняшника, що символізує красу і крихкість людського життя. Так само у своїх ранніх прозових творах, наприклад, у повісті «Дім на горі», Драч досліджує теми родини, традицій і боротьби за самоідентичність. На ранні твори Драча вплинуло кілька літературних течій, зокрема романтизм, символізм і модернізм [16. с.17].

Той факт, що він вдається до яскравих образів і метафор, свідчить про вплив романтизму, тоді як інтерес до дослідження внутрішнього світу своїх героїв є ознакою символізму. Крім того, його експериментальний підхід до мови та структури в його пізніших роботах відображає вплив модернізму. У середині кар'єри художній стиль Івана Драча зазнав значної трансформації, що віддзеркалила розвиток його політичної свідомості та відданість суспільній справедливості. Його твори в середині кар'єри, а саме поезія, проза та драма, охарактеризовані більш прямим і соціально заангажованим тоном, а також виразнішим акцентом на вживанні мови як засобу соціальної критики. Наприклад, у п'єсі «Хроніки троянди» Драч розкриває теми

політичної корупції та боротьби за демократію в Україні. Також у своїй поетичній збірці «Революція Гідності» поет розмірковує про Євромайдан 2013-2014 років, що метою якого були політичні та громадські зміни в Україні [6]. На мистецьку еволюцію Івана Драча вплинуло кілька соціальних і політичних чинників, зокрема советська окупація України та боротьба за українську незалежність. Зростаюча державна свідомість і прихильність Драча до справедливості серед людей були сформовані його досвідом як письменника-дисидента та політичного активіста, а також його участю в українському національно-визвольному русі [22. с.34].

Творчість цього видатного діяча можна поділити на кілька основних етапів. Кожен із них відображає важливі аспекти його літературного розвитку, взаємодії з соціально-політичними подіями і змінами у суспільстві.

Початок творчості (1950-і - початок 1960-х років): У цей період Іван Драч активно експериментував із формами та стилями. Його поезія відзначалася ліричністю, романтизмом та проникливими роздумами про людське буття. Він був членом літературної групи «Визвольний рух» та активно публікував свої твори в журналі «Каменярь». На цьому етапі у творах уже проявляються соціальні та філософські мотиви [8].

Певні перші твори поета мали філософський характер, де місцями висвітлювався світ політики, проте в наступних поемах автор значно більше поринув в нього. Політичне життя Івана стрімко розвивалося в цей період, яке він розпочав 1959 року в лавах КПРС, де провів 30 років [29]. Письменник щиро вірив у систему та позиціонував себе комуністом. «...І всі мої вірші про Леніна, про комсомол, присвячені будівництву всяких ГЕС – це було моє життя, тому я від них не відмовляюся» – зазначав письменник у інтерв'ю 2000 року. Тому на початку своєї творчої діяльності присвячував вірші Леніну, які також додав у свої перші збірки. «Дихає осінь, дихає світ густий...» із «До джерел» висвітлює тогочасну віру в правителя [18].

Протест супроти тоталітарного режиму (кінець 1960-х – початок 1970-х років): У цей період Драч конформістськи висловлював свій протест проти

советського режиму, його політики, зокрема культурної. Поезія стає виразнішою і більш проникливою. Збірка «Слово про Ігорів похід», видана 1964 року, стала одним із найвизначніших його творів [31]. Вона була заборонена радянською цензурою, але широко поширилася в підпільних виданнях. Драч активно виступав проти цензури, репресій і прагнув передати правду про тоталітарний режим.

Заборона і підпільна творчість (1970-ті роки): 1972 року Драча позбавили можливості публікувати свої твори в офіційних виданнях через його відверте ставлення до політичної системи. Однак це не зупинило письменника, і він продовжував писати та поширювати свої твори в підпіллі. Цей період був важким для Драча, він зазнавав утиску і переслідувань з боку влади. Попри все, у цей час він зростав професійно: як поет і як громадський діяч.

Київська школа поезії (1970-ті - 1980-ті роки): У 1970-ті роки Драч став одним із засновників і провідних представників Київської школи поезії. Він співпрацював із Іваном Світличним, Василем Стусом, Іриною Галицькою та іншими [33]. Ця літературна спільнота виступала проти радянського режиму та застосовувала поезію як засіб виразу протесту та свободи слова. На цьому етапі Драч активно писав вірші, якими висловлював ставлення до громадсько-політичних подій, і виступав з лекціями та презентаціями [19].

Сценаристська робота і кіношедеври (1980-ті роки): У 1980-ті роки Драч став активно займатися сценаристською діяльністю. Окрім співпраці з режисером Сергієм Параджановим, варто згадати дипломну роботу Івана Драча як випускника Вищих курсів сценаристів і режисерів, молодого, кінопритчу «Криниця для спраглих» [20]. Цей твір відповідав усім канонам сценарної майстерності. Два наступних фільми, «Камінний хрест» Леоніда Осики і «Пропала грамота» Бориса Івченка, зняті за сценаріями Драча, іменують кінематографічною класикою. Драматургічна обробка повісті Гоголя «Пропала грамота» також була не менш віртуозною [7].

Громадська діяльність та політика (1990-ті – 2018 рік): Після незалежності Драч став активним громадським діячем і політиком. Він був одним із засновників Народного Руху України за перебудову, а пізніше – Всеукраїнського об'єднання «Свобода» [35]. Драч обіймав посаду заступника голови Верховної Ради України, де працював над законодавчими ініціативами, спрямованими на зміцнення демократії та захист прав людини. Майже всі нові твори були пронизані політикою, через що автор пошкодував: «Я дуже мало досяг, – висловлювався Іван, – жалкую, що багато сил, волі, енергії витратив на політичні справи. Вони мало дають поживної людської радості. Якби я більше працював у літературі, вона дала б мені більше радості» – з інтерв'ю «Українській правді» 2010 року. «Тисячоліття», «Міль», «Бюрократія», «Дипломатія», «Наша мати» – вірші, що стали результатом змін в політичному житті автора.

Ці етапи творчості Івана Драча відображають його літературний розвиток та активну громадську позицію. Він був не лише видатним поетом, а й символом протесту, свободи та національної гідності. Творчість Драча назавжди залишиться важливим елементом української культури та дарує наснагу до цього дня.

У своїх пізніших роботах письменник продовжував досліджувати теми кохання, природи та справедливості, а також розмірковував про досвід і виклики власного життя. Його пізніша поезія та проза охарактеризована більш рефлексивним та інтроспективним тоном, однак політичні мотиви лишилися основними.

Отже, його творчість була доречною, сильною та глибоко особистою. Як згадувала Коцюбинська М.: «...Блідий, нічим не вражаючий від першого погляду Іван Драч мусив знайти сили, щоб не збліднути у тіні своїх попередників» [25]. Він зміг залишити неабиякий слід по собі у сучасній українській літературі та культурі, став символом відваги і мудрості. Його твори продовжують надихати людей, розширювати горизонти розуміння і сприяти національному самовизначенню та громадському розвитку.

ПРАКТИЧНИЙ РОЗДІЛ. ТЕМАТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ РИСИ ПОЕЗІЇ ОСТАННЬОГО ПЕРІОДУ

2.1 Головні тематичні мотиви останнього періоду творчості

Іван Драч – відомий український поет, що кілька десятиліть активно працював в літературі. Його остання поетична збірка є свідченням творчої майстерності, вона розробляє низку тем і мотивів, які відображають його особистий і суспільний досвід. У цьому розділі ми проаналізуємо три головні тематичні мотиви в останній поезії Драча: політика, плинність життя і любов. Дослідивши їх послугування, ми можемо отримати глибше розуміння тем та інтенцій, які поет прагнув передати.

Отож, перша тема – політична. Вона пронизує творчість письменника чи не з перших днів його шляху і безперервно розкривалася до останніх поезій. Як приклад пропонуємо розглянути «Бабські теревені на президентську тему». Вірш 2004 року пропонує відчутти пульс політичного життя того періоду. Завдяки своїй символіці та метафоричному виразові, він пробуджує почуття і думки стосовно проблем, що стурбували Драча.

Із перших рядків відчутно саркастичний тон, що висміює політичних дійових осіб України початку 2000-х. Критика, спрямована на Леоніда Кучму, виявляється через сатирично прямий зв'язок з його ім'ям та проблемою імпотенції чоловіка, що натякає на абсурдність і дошкульність звинувачень. Однак також від цього образного вислову читач відчуває роздратування та незадоволення, що ширилися серед людей.

Автор також висловлює свої політичні симпатії. Він заявляє про свій намір голосувати за Олександра Мороза, хоч він і є представником соціалістичної партії. Це передано через коротку, зате містку фразу: «Не троянда він, а роза», що натякає на його близькість скорше із російською, ніж українською. Однак також ця метафора може вказувати на сподівання Драча

на політичні зміни та покращення під його керівництвом, адже роза, все таки, є символом не тільки кохання, але і захоплення, поваги, хоробрості.. Отож, вірш стає промовистим виразом невдоволення політичним станом суспільства, а також виражає бажання змінити його напрям.

Далі поезія переходить до діалогу між двома групами людей: дисидентами та прихильниками влади. Тут виявляються гострі суперечності та розколи в суспільстві. Дисиденти образливо відповідають на інкримінацію влади, що звинувачує їх у прихильності до Москви і недостатньому розумінні громадської думки. Цей суперечливий діалог відображає політичні конфлікти, що побутували у суспільстві, і очевидно вказує на стурбованість Драча ними.

Одна з яскравих метафор – це фраза «хай тюрма, а тепла хата». Вона виражає ідею, що люди можуть бути задоволеними або навіть щасливими, незважаючи на обмеження або неволю, адже вже втомилися. Саме втома і знесилення від політичною ситуації відчутна в кінці вірша.

Ще один приклад на політичну тему – поезія 2001 року «Великі безкрилі істоти» із «Мініатюр» Івана Драча. У цьому віршові автор створює контраст між «великими безкрилими істотами» і «маленькими крилатими». Образ «великих безкрилих істот» символізує впливових, проте людей не наповнених духовно, що зловживають своєю владою та знищують «маленьких крилатих». Фраза «Ця істина хижа достоту» підкреслює, що ця жорстока несправедливість є невід'ємною частиною суспільства. Вона вказує на безперервність циклу: Драч пише, що «ця істина... нас буде довіку вбивати», створюючи відчуття безнадійності та водночас передає вимученість через незмогу змінити лад фундаментально. Письменник застосовує прості, але потужні образи, щоб показати темну сторону людської природи та вчергове порушити соціальні проблеми.

Однією з основних тем також є старіння і тривожно-смирненні почуття, що з нею пов'язані. Останній період творчості письменника припав на його сиві літа, тому існування цього мотиву можна назвати абсолютно природнім.

Він оприявлений у збірці «Ніщо і Щось» 1994 року, зокрема у віршах «І сумніви, й розчарування...» («...В ніщо пішли мої літа, З нічого вийшла ніщота, Марнота марна всіх марнот, Банкрот уславлених щедрот...»), а також «В розторганому світі молодому...» («...Без нас поділять і добро і зло... А ми підем – туди, в Ніщо – додому, Аби лиш тут Щось билось, Щось було.») [13]. До того ж філософські роздуми про життя органічно вписуються і продовжують глибоко рефлексійну творчість Драча [32].

Якщо звертатися до прикладів, можна розглянути поезію «Сива зозуля». У ній автор спостерігає за пташкою, що виступає символом плінності часу та старіння. Зозуля-символ туги за минулим, що кожного ранку кує, означає ритм життя, неперервний потік годин у вічність. Автор підкреслює, що вона «не вередує» та «не капризує». Це можна трактувати як прийняття неминучості старіння. Меланхолійний і водночас смиренний настрій – одна із особливостей поезій на цю тему.

На противагу спокою старості контрастно постає Драчева лірика на тему любові та пов'язаних із нею переживаннями. Варто зазначити, що його інтимні вірші далеко не завжди про кохання, а також і про батьківську любов, на жаль, надзвичайно тужливу і болісну.

Прикладом почуттів прихильності є поезія «За гороскопом друїдів». Вона передає інтимність і впевненість у силі кохання та бажання мати стійкий, вічний зв'язок із іншою людиною. Це лірика емоційно глибокого почуття до обраної людини. Метафоричність назви вказує на міфічно природниче підґрунтя стосунків між героями вірша. Автор часто звертається до природніх образів [37], зокрема тут порівнює себе як ліричного героя з кленом, а кохану особу – із хмелем, що вказує на сполучення елементів фауни з почуттям кохання. Клен виступає як сильний та стійкий образ, а хміль – як символ буянства і сп'яніння. Отже, через природу, що безперечно можна вважати вічною фоною лірики Івана Драча останнього періоду, автор відображає різні аспекти кохання, зокрема стійкість та емоційну інтенсивність душевного почуття.

З іншого краю спектру інтимної лірики – тужлива і щемка поезія батька про сина. Сім'я Івана Драча немало постраждала від аварії на Чорнобильській АЕС, його син захворів невиліковною хворобою. Катастрофа і її наслідки стали каталізатором для написання багатьох віршів («Ти життя моє перечорнобилів, Заорав ти мою рідню...» (із поеми «Чорнобильська Мадонна» [14]), зокрема і «Хто тут батька лише закопав...»). Основна тема – біль втрати, пошук примирення з минулим та внутрішня боротьба з пробаченням. Автор розповідає про свою нездатність простити кривдників сина і самого себе за те, що він був змушений поховати свою дитину. Це болюча втрата, яка наклала великий тягар на ліричного героя і стає причиною каяття, серйозної самокритики. Він вважає себе тільки «талановитим у брехні», що свідчить про внутрішню муку та нездатність примиритися зі своєю неспроможністю врятувати сина.

Образи, застосовані в віршові, підсилюють щемкість почуттів. Солдатська рота, що стоїть біля тину, земля, яка «розчепірила рота» і ковтнула його дитину, – це сильні візуальні картини. Вони передають безнадійність і образливість перед втратою. Автор розідраний між небом і землею, відчуває неможливість простити і примиритися з тим, що сталося. Почуття до втраченого сина завдає болю [24].

У такий спосіб тема любові постає дещо контрастно, хоча має і спільне, а саме – силу впливу цього почуття на автора.

Отже, ці три теми – політика, плинність життя і любов – основні в останньому періоді творчості Івана Драча. Завдяки їм поет надає нам шанс глибше зрозуміти естетичні, етичні та громадські цінності, що були важливими для нього, а також силу емоцій і притаманну поетові чуттєвість. Його лірика залишила величезний слід в українській літературі, і ці тематичні мотиви є важливими складовими його творчого доробку.

2.2 Стилiстичнi особливостi: мовнi засоби, образнiсть i метафори

Стилістична забарвленість та поетичність є неодмінною частиною поезії Івана Драча. Його твори відзначаються багатством образності, що допомагає передати почуття, емоції та глибину авторського світосприйняття [10]. Метафори, символіка та візуальні образи у Драча розширюють смислову площину поезії [38]. Аналіз стилістичних особливостей мовних засобів, образності та метафор в поезії Івана Драча останнього періоду надасть нам можливість краще розкрити його поетичний світ і сприйняти глибинність та естетичну цінність його творів. У подальшому дослідженні ми розглянемо конкретні приклади, щоб проілюструвати та розкрити особливості мовних засобів, образності та метафор у поезії Івана Драча.

У поезії можна відзначити наступні мовні засоби:

Драч вживає багато метафор, що допомагають передати його ідеї. Окрім того, автор застосовує символічні образи, що становлять частину його поетичної філософії. Це можуть бути природні елементи, такі як вогонь, вода, квіти, або абстрактні поняття, що набувають глибшого значення в контексті поезії [12].

До прикладу, вірш «Останні вихори» має ритмічну структуру, яка передає рух та енергію вихору і танцю. Повтор фраз «Вихором крутиться листя вихором кружеля» підкреслює швидкість і обертовість руху. Окрім того, тут ужито внутрішні рими (наприклад, «дубове» - «танцює», «листя» - «розбишак») та парарими (наприклад, «дуби» - «полюби»). Це додає музичності та естетичного впливу на текст. Осінь описана дуже динамічно: «розкудлана осінь танцює вогненний гопак», це є метафорою до енергійного та пристрасного характеру пори року. Рядок «Вже в його алгоритмі закручується Земля» містить метафору: тут Земля є частиною алгоритму, що закручується вихором листя. Це виражає вплив осінніх вихорів на природу та зміну її стану. А образи дубів, сосен, бурі, хвої символізують різні аспекти осінньої природи, вони допомагають створити живу та барvistу картину осіннього пейзажу.

Багато цікавих мовних засобів є у вірші «Гава». Асонанс, а саме повтор звуку [га] у словах «гава», «гави», «гавусю» та «горить» створює музичну ритмічну гру. Алітерація ж, повтор звуку [л] у словах «літає», «ловить», «летиш», «лукава» і «люту» надає ритмічну єдність рядкам та підкреслює емоційний настрій. Разом ці мовні засоби створюють цікаву та веселу гру звуків, що легко може асоціюватися у читача з гавою.

Ворона є метафорою певної особи або події, що принесла невдачу або провал. Вона символізує темноту, печаль та нещастя. У вірші є ще один цікавий і знайомий образ – образ осені: осіннє сонце, серце осіннє і горить осені буйна заграва, що передають настрій та атмосферу вереснево-жовтневого періоду. Вони застосовані для підкреслення почуттів самотності, меланхолії та втрати. Заставні словосполучення «мессершмітт», «винищувач» та «пкірує тронно» створюють в уяві картину воєнних літаків, виражають напругу, загрозу й агресію.

У вірші «Нотація самому собі» є антитеза гіркому стану автора та страждання іншої особи. Ця протилежність наголошує на тому, що в інших людей можуть бути більші проблеми та турботи. Для доповнення автор застосовує іронію, коли радить звернутися до стражденної особи словами ласкавими, навіть якщо йому самому дуже боляче. Це створює контраст між почуттями автора і його порадами. Повторення фрази «Хоч біль тобі дух забива» підсилює емоційний заряд вірша, наголошує на почуттях гіркоти та болю.

Наступним віршем для аналізу є «На чеське пиво». Тут ужито цікаві епітети, «замерзла Затисла колінами пляшечку», «юна ти квіточко з первовишні», «юні мої золоті пиворізки». Вони надають поетичності та мальовничості віршові. Є гіпербола у фразі «Свято життя ще не скорчилось в будень», де висловлена ідея, що свято життя триває довше, ніж зазвичайні буденні справи.

Вірш «Кентарв Параджанов» має виразну образність та застосовує різні мовні засоби, перш за все, метафори та порівняння для створення образів і

передачі ідей. Наприклад, «Коли голова його в Єревані, То копита і хвіст у Тбілісі» - створює образ кентавра, що символізує злиття різних культур та національностей. Інтермедіальність і географічність – одні з яскравих рис творчості Івана Драча. Вірш також містить алітерацію, зокрема у фразі «Коли копита з хвостом на Севані», де повторення звуків «к» і «с» надають ритму скачу на коні та шороху водночас. Епітети доповнюють характеристиками образи, наприклад, «дурнувате безсмертя», «невпрогорт, невпрогорт», «двома кинджалами з давнього суперпортрета». Алегоричні образи, наприклад, згадка про мінотавра, Піросмані, Гойю застосовані, щоб передати певні міфічно-історичні ідеї та створити колоритний образ в уяві читача. У вірші крім того присутня іронія, зокрема у фразі «З роману Ліона Фейхтвангера», що підкреслює нелогічність та абсурдність ситуації.

У вірші «Тангенс-котангенс босих кармелітів»: також є яскраві образи та мовні засоби. Босих кармелітів порівнюють з бердичівським монастирем та церквою святої Барбари. Використано епітети, наприклад, «гарячі пашисті смагляві», «неначе губернатор», «золотих очей», що надають живості та грайливої настроєності твору. Метафоричне вживання цікавої фрази «забити фото інтелектом» вказує на силу бажання автора зафіксувати свої спостереження у пам'яті, а математична гіпербола «З'явився тангенс-котангенс» передає несподівану зміну ситуації та позиції автора, що створює ефект нежданості для читача.

Отже, у поезії Івана Драча останнього періоду присутня образність, художній вираз та вживання різних мовних засобів, як от метафори, епітети, порівняння та інші, що допомагають створити виразний поетичний образ. Автор вдається до алегорії, римування, антитези, епітетів, порівняння, асонанси та алітерації. Мовні засоби використовуються для створення особливого ритму, мелодійності та виразності в поезії.

2.3 Роль і значення мотиву батьківщини в поезії останнього періоду

Майже всіх українських митців об'єднує виняткова та непідробна любов до краю, який ми зовемо Батьківщиною. Образ її являється нам у різних інтерпретаціях, але його роль важко переоцінити, оскільки для кожного українця він символізує власну ідентичність, духовність, приналежність.

Як ми вже зазначали, поезія Івана Драча пронизана патріотичними мотивами. Батьківщині він присвячує свої найкрасивіші рядки, сповнені чуттєвих порівнянь та красномовних метафор [17]. У віршах останнього періоду автор оспівує природні багатства рідного краю, наділяючи образи неповторною історією, рисами характеру, життям... Його продовжує надихати краса рідної землі. Можна переконатися, що рік за роком в уяві поета значення Батьківщини не тьмяніє нітрохи. В деяких віршах Драч навіть жалкує про те, що приділяв надто мало уваги українським краям: «Не встиг я впізнати рідні краї. Зашпотнулася стежка моя нелукава.»

Образ Вітчизни стає для письменника одним із ключових мотивів творчості останнього періоду. Іван Драч намагається привернути увагу нащадків до поточних проблем та викликів українців. Зокрема, це проблема русифікації, що виявляється в політичному та культурному житті держави: «Ви женете Україну Просто в Малоросію» [14].

Опинившись на зламі епох, поет висловлює занепокоєність щодо майбутнього Батьківщини. У свої творах він часто звертається до героїчного минулого нашої держави і тих, хто творив історію – згадує Тараса Шевченка, Сергія Параджанова, Лесю Українку, Івана Франка, Богдана Хмельницького та інших. Іван Драч з важким серцем описує усі страждання та біль, що випали на долю «Мечем Дніпра розрубаній країні...». Автор із притаманною йому саркастичністю ставить до сучасних реалій. Його обурює байдужість та легковажність земляків, їх недбайливе і байдуже ставлення до краю, який він любить усім серцем та заради якого готовий на будь-які подвиги: «За це якраз повставали, За це ми Сибір одбули, Щоб мертві із трун повставали Й безтямно і тупо пили» [14].

Поет відкрито критикує те, що йому піднесла нова епоха. Драч почувується чужим та непроханим «у пору долара, принижень і холуйства». Україна, образ якої закарбувався у пам'яті поета зовсім не резонував із її «сучасною версією».

Поезія Івана Драча, немов машина часу, яка доставляє читачів у найвіддаленіші закуточки пам'яті митця. Образ Батьківщини подорожує разом із митцем, щоразу постаючи у всій красі перед сучасниками. Інколи письменник надає йому певного символізму, висловлює через цей образ власні політичні погляди, ідеї, переконання. Поезія дозволяє йому наголосити на необхідності збереження українцями культурної спадщини і традицій, їх активної участі у громадському житті. За допомогою образів та символів, що глибоко вкорінені в українській культурі та історії, Драч пробуджує спільну культурну пам'ять, відчуття єдності та солідарності серед читачів: «Чи здійметься з колін? Анумо, князю! Микито Кожум'яко, поможи!...»[1]

Образ Батьківщини невмирущою іскрою сяє у найвідвертіших сповідях автора. Вітчизні Іван Драч відвів одну з основоположних ролей не тільки у своїй творчості, а й у своєму житті. Доказом цього є його активна політична діяльність та виразна громадянська позиція. Віршовані рядки, прошиті його сивою мудрістю, постають у виді повчання та настанови для нащадків, на плечі яких Драч з надією перекладає відповідальність за цілісність своєї землі [36].

Отже, Іван Драч багато писав про Україну та для неї, тому мотив рідної землі – один із провідних у його творчості, зокрема пізній. Автор щиро пишається своїм походженням, культурою, історією і прагне передати це відчуття гордості іншим. Образ Батьківщини у творчості митця символізує не тільки простір, де народився і живе поет, але й ідентичність, прагнення до свободи, справедливості, національної самостійності та гідності. Драч оспівує близькі серцю краєвиди, майстерно оживляє на папері ті ландшафти, річки, поля та гори, що йому близькі. Поет прославляє героїв та творців, що були

достатньо хоробрі аби присвятити Батьківщині життя і віддати його за неї.
Історичність і символізм – основні риси його громадянської лірики.

ВИСНОВКИ

Отже, ми детально проаналізували творчість Івана Драча з найбільшою увагою до поезії, створеної в літні роки його життя.

Перше, що можна визначити з результатів нашого дослідження, - це те, що цей період є емоційно насиченим і ліричним. У своїх пізніх віршах Драч, як і впродовж усього свого літературного життя, провадить свою творчість до порушення філософських, етичних та моральних питань, виявляє сутність людської душі, висловлює власне бачення і почуття, не оповиті цензурою. Його поезія стає метафорою складного та суперечливого світу, але водночас садить зерно надії та віри у людський потенціал.

Другий висновок, який ми зробили, - це висока літературна майстерність Івана Драча. Він володів унікальним поетичним стилем та багатим арсеналом мовних атрибутів, що дозволяло йому неабияк втілювати свої ідеї через художню форму. Драч вміло застосовував різноманітні поетичні засоби, особливо вигадливі метафори, аби оживити переконливі поетичні образи й надати їм сили.

Третім важливим висновком є те, що творчість Івана Драча останнього періоду сильно пов'язана з його життєвим досвідом та соціально-політичною ситуацією в Україні. У своїх віршах Драч неухильно висловлював свої погляди на політичні та соціальні проблеми, боровся за свободу та справедливість. Його поезія завжди була своєрідним голосом супроти антидемократичних режимів та пригнічення, із якими зіткнулася Україна протягом останніх десятиліть, проте саме в прикінцевому етапі його творчості стала звучати найсміливіше. Іронія, історичність, очевидне висміювання із присмаком жалю і добрим стусаном землякам – так можна описати гострополітичну поезію Івана Драча цього періоду. Письменник став символом сили, свідомості та волі українського народу, а його поезія – вирішальним елементом цього образу.

Окрім того, наші дослідження показали, що останній період творчості Івана Драча був періодом великого зростання та еволюції як поета. Він продовжував розвивати свої ідеї, розширювати свій художній діапазон і впроваджував нові експерименти у свої поетичні тексти. Енергійний художній пошук минулих років дали митцю здатність не слідувати шаблонам і творити нове навіть в останній період свого життя. Драч не стояв на місці і не задовольнявся своїми досягненнями, а постійно рухався вперед, шукав нові форми для трансляції своїх ідей. Метафори та будь-яка форма інакомовлення, епітети, неологізми, гра зі словом і його звуками, що є у віршах, – суцільний експеримент – невід’ємна риса його поезії.

Отже, поезія Івана Драча останнього періоду має велике художнє та соціальне значення. Вона є не тільки майстерною лірикою, але і важливим чесним голосом українського народу. Ця творчість є актуальною понині.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Брюгген Володимир. Література і час // Наближення [Текст]: поетичні переклади й статті / Іван Драч. — Х.: Фоліо, 2012. — С. 4-15.
2. Бурбан В. Крила Івана Драча // Культура і життя. — 2006. — 1 листопада. — С. 1.
3. В сузір'ї лауреатів // Україна. — 1983. — 4 грудня (№ 49). — С. 5.
4. Витвицький, Володимир. Високе небо Драчевого слова / В. Витвицький // Голос України. — 2010. — 13 листопада. — С. 7.
5. Волинський П.К.. Основи теорії літератури. - К.: Радянська школа, 1967. - 352 с.
6. Галацька В.Л. Форми вираження авторської свідомості у драматичних поемах та кіноповістях Івана Драча: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Дніпропетровський держ. ун-т. Дніпропетровськ, 1997. 23 с.
7. Герман В. Неологізми в поезії Івана Драча // Дивослово. — 1998. - №5. — С. 13-15.
8. Дем'янівська Л.С. Українська драматична поема. Проблематика, жанрова специфіка. - К.: Вища школа, 1984. - 158 с.
9. Деревич П. Поету і громадянину // Прапор Жовтня. — 1988. — 1 листопада. — С. 3.
10. Дзюба І. «Народжуйте себе допоки світу...» // Драч, І. Берло [Текст]: книга поезій. — К.: Грамота, 2007. — С. 5-26.
11. Драч І. Драматичні поеми. К., 1982.
12. Драч І. Зоря і смерть Пабло Неруди // Драч І. Драматичні поеми. - К.: Дніпро, 1982. - 284 с.
13. Драч І. Ніщо і Щось. К. 1994.
14. Драч І. Балади буднів / Іван Драч. - К.: Рад. письменник, 1967. - 151 с
15. Драч І. Чорнобильська мадонна. К. 1988.
16. Єрмоленко С. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). — К.: Довіра, 1999. — 431 с.

17. Жулинський М. Г. Драч Іван Федорович // Українська літературна енциклопедія: В 5 т. К.: «Українська Радянська Енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1990. Т. 2. С. 108-109.
18. Іван Драч: «Відповіді на питання часу» / розмову вів В. Серебrenиков // Робітн. газ. – 1984. – 28 черв. – С. 4. – (На робочому столі письменника).
19. Іван Драч: «Нове життя нового прагне слова» / бесіду вів В. Федорук // Київ. правда. – 1984. – 12 серп. – С. 4 : портр. – (Літературні обрії).
20. Іван Драч: Прилучення до магії : [про творчість у кіно] / бесіду вела Л. Брюховецька // Вітчизна. – 1984. – № 11. – С. 177–180. – (Мистецька трибуна).
21. Іванисенко В. На відстані серця // Драч І. Поезії. — К., 1967.
22. Ільницький М. Іван Драч. Нарис творчості. – К., 1986. – 221 с.
23. Ільницький Микола. «Сприймати світ до всіх його глибин» / М. Ільницький // Дивослово. — 2006. — № 10. — С. 43-47; № 11. — С. 55-57.
24. Ковтун В. Іван Драч: Спроба портрета українського політика, — К., 1998.
25. Ковтун В. Іван Драч. - К.: Дніпро, 1989.-96с.
26. Коцюбинська М. Із книги споминів / Михайлина Коцюбинська // Кур'єр Кривбасу. – 2003. – Жовтень (№ 167). – С. 163–208. – (Витоки)
27. Кудрявцев М. Морально-етичні колізії в поетичній драмі Івана Драча//Українська мова та література. - 2001.- с. 12-14.
28. Лесин В.М., Пулинець О.С. Словник літературознавчих термінів. - К.: Радянська школа, 1971. - 251 с
29. Літературознавчий словник-довідник за редакцією Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка -- К.: ВЦ «Академія», 2007
30. Масенко Л. Слово в поезії Івана Драча. // Українська мова та література в школі. – 1987. - №1. – С. 32 – 35.
31. Мельничук Б.І. Драматична поема як жанр. - К.: Дніпро, 1981. - 143 с.
32. Михайлюк Л. М. Стилiстичні функції повтору в поезії Івана Драча // Культура слова. – 1984. – №27. – С. 15 – 18.
33. Непорожній О. Українська література. – К.: Освіта, 1995. – 623 с.

- 34.Новиченко Леонід. Іван Драч — новобранець поезії // Драч І. Соняшник. — К., 1962.
- 35.Острик Михайло. Жива, гаряча поезія // Проблеми. Жанри. Майстерність: Літературно-критичні статті. — Випуск 1. — К., 1976. — С. 203—210.
- 36.Ткаченко А. Іван Драч — поет, кінодраматург, політик. — К., 2000.
- 37.Ткаченко А. Художній світ Івана Драча. — К.: Знання, 1992. — 48 с.
- 38.Ткаченко Анатолій. «На рівні божих партитур...» // Драч, І. Крила [Текст]: поезії 1980—1990 років / Іван Драч; упоряд. І. Рябчій; худож.-оформлювач О. Гугалова. — Х.: Фоліо, 2016. — С. 3-44.
- 39.Філіпчук Георгій. «Перекладаючи» Дію Івана Драча / Г. Філіпчук // Слово Просвіти. — 2018. — 28 червня. — С. 3-4.
- 40.Шевчук Валерій. Дерево поезії Івана Драча // Україна. — 1986. — 12 жовтня (№ 41). — С. 6—7.

ТВОРЧА ЧАСТИНА
ЗБІРКА ПОЕЗІЙ «ЮНЬ»

покласти руку на щетину,
що завжди колеться,
провести великим пальцем
кілька разів по лиці –
просто доторкатися,
доки сонце до сонця горнеться.

«я люблю тебе, моя горлице»
відбивається на щоці.

ХТО ТИ?

у тебе кофта просякнута потом,
передні зуби з триденним нальотом,
«сиропом від кашлю» тягне із рота,
о господи, хто ти?

поранені руки холодні на дотик,
від аперолю, як від аперкоту,
без тями не зміг дочекатись суботи...
о боже,
я знаю
хто ти...

ні, досить!
мене вже коробить з нудоти

тільки від того,
що бачу навпроти!
на жаль, я
давно і прекрасно
знаю до відчаю
хто ти.

мені б іще років п'ятнадцять пожити
зі свіжим рум'яним обличчям,
не розгубивши моральної цноти,
і не вживати.

вічно.
але жалоба, як дія побічна
ліків проти сухоти,
поглинула тіло хворе хронічно
і змусила знати
хто ти.

тому, як приклавши до вуха мушлю
ми чуємо пульс крові,
питаю у тебе
питаю у себе:
чому я п'ю
«сиропи від кашлю»,
а не від душевного болю?

чому я питаю,
якщо добре знаю,
причину нудоти?
хто я?

Хто пише

Сірник. Тепло. Вогонь. Каністра.
Ми горимо червоним і гарячим,
ККД на навищому мінімуму.
Вугілля розсипаємо іскрами,
Дим від них сотні рук побачать,
Процесор шипить, шкварчать регістри,
Але нас запалено, ми не вмієм одначе
Інакше. Й не хочемо.
Зотліне попіл чорнильного вістря
До пори до часу, доки не запалять
сірник. Тепло. Вогонь. Каністра.

Граніт науки

Зуби стираються, тріскаються.
Порошок емалі вперемішку з кров'ю
камінними пісками по венам тече
до серця.

Попри біль, рани квапливо гою,
Бо перетворюється науки граніт
у скельця
В моїх окулярах, що я з немалою жагою

Одягаю на ніс, доки з рота повільно ллється
червоний слід мого ненового болю.
Це все:

граніт науки згриз поетичне серце.

Але я його гою.

Я його досі

гою.

Я у клітці зі струн і шармів,
 Натягнутих кілочками поверх ладів.
 Евфемізми – мої жандарми,
 Виставлені в порядку ямбічних складів.
 Ілюзію безпечної естетики
 Ліберально створюють в моїй голові.
 Ніжна строгість злощасної етики –
 Ірій, вигаданий для птахів,
 Цитадель для моєї поетики.
 Я у клітці без прав і крил.

Терпкий вечірній дим повив зелений гай.

У нас краї спокійні, русалки тут не мешкають.
 Але будь обережний:
 Одного разу парубок у полі заблукав,
 Ото поміж колоссям, де степом вітер вештає.
 Як в землю, уявляєш? Навколо – ні душі.
 Весняний небокрай. Лиш бджілки понад стежкою
 клопочуться бентежно.

Уже чотири дні як парубок пропав...

Оце так дивина.

Та й годі, не тривожся.

Русалки тут не мешкають)

Один

Рожева пара з тихих димарів,

Черговий вечір знову постарів,

Зомлів за вікнами блакитними один.

Не з ним за вікнами,

за вікнами не з ним...

Затерпла

Я, певно, зроблена з глини.

Була ж бо м'яка, податлива, тепла.

Міняли мої несформовані згини,

Доки уся не затерпла.

Немає

Чи ти в мені, чи я в тобі – не знаю.

Ти точно на землі, а я над нею,

Я на дахах, а ти у полі, в гаю,

У мене дощ і мокрий цвіт алеї,

Ідуть будинки, ліхтарі згорають,

Холодна ніч з бруківки і до неба,

Але тебе у ній чомусь немає,
Зате у скронях є.
Та там – не треба.

Серед майдану і чужого люду
Волосся вітер закрутив у китиці.
Клубок думок у горлі став, мов грудя,
І раз по раз зіниці сумно світяться.

Я серед площі краю рубікони,
Ти ж ходиш поруч, з краю і до краю,
Нас віддаляють стіни та балкони.
Чи ти в мені, чи я в тобі – не знаю.

Рятуй

Доки мокрі дороги туман
Повиває своєю пелюшкою,
Не дозволь їй віддатись вітрам,
Хай відчує себе Попелюшкою

Захисти, кутай шарфом по очі,
Смійся з милих незграбних жартів,
Вибачай дивні звички дівочі,
Хай в плюс вісім їй стане жарко.

Бач, у неї в очах покора
І тавровані болем сліди.
Хтось ламав її, вона хвора.
Урятуй. Поцілуй

Сюди

Хрестики

Вишиваєш червоними нитками
На шкірі молочній хрестики.
Вже на плéчах моїх обвітрених
Стрій узорів устиг окреслити

Обпікаєш своїми штампами
Шипшинóву холодну шкіру.
Заставляєш потоки дамбами
Зі сталевих ножів у спину.

По шовковим рум'яним ямочкам
Покотились пекучі сльози.
Напівпусто в прозорій скляночці.
Вишивána... піти не взмозі.

Залишаєшся перелесником,
Навіть доки своїми відбитками
На шкірі молочній хрестики
Вишиваєш червоними нитками.

Лукавити

Клавіатура недоторкана.
Слова в голові – романами, римами,
Але в їхньому чаті ніхто не коханий:
Не знають, як написати обіймами.

І він, і вона вже онлайн пів години.
Обидва в полоні соромливої етики.
Пече їм мовчання і-нет-павутини
А треба, щоб дотики,
білизна з синтетики,
А треба, щоб запах молочної кави
В кімнаті зі спільним торшером і вікнами.
Ніхто ще не вміє мовчанням лукавити
Так, як лукавлять закохані підлітки.

Утома вдома

Утома вдома.
Вона повернулася.
Відкрила двері, підперла стіну,
Зняла пальто із запахом вулиці,
Навіть не роззулася,
І зразу впала на мене тінню.

На підлогу ліг її теплий шарф,
Опустились мої стотонні вії,
Пригорнулась до неї, немов пташа,
Бо ніхто сторонній не заважав
Коритися силі
Мого безсилля.

Пробило скло докучливе світло,
Полоскотало мої повіки.
Прокинулась,

Та лишився тільки,
Її гіпнотично-сонний шарф.

Моя утома
Безшумно зникла.

Сімнадцята весна

сімнадцята весна
друге озеро в житті
перший раз
і сотий поцілунок.
у добрих снах
ламаю комиші
тримаю у долонях
порятунок.
аквамарин
у місячних очах
зашурхотіло листя
на осиці.
від доторків
хвилюється вода
плетеш намисто
на моїх ключицях.
і вітер стих.
сімнадцята весна.
а комишам над озером
не спиться.

Після граду

Піаніно.

Волога кімната.

Шпалери газетні,

Старе ганчір'я.

Звуки сонати.

Метеорит зі свинцю і вугілля

Лягає камінним швом серед хаосу

і домівок пустих.

З останнім потягом почутого галасу

крислаті яблуні серед подвір'я

норовлять підвести

похилене градом гілля.

Піаніно.

Бокова стінка його щербата

ховала ці дні від страху безвір'я,

від зустрічі з богом, від сталого обрису

тривожної дійсності.

Музика тане у надвечір'я.

У травні сніг

Мовчать слова. Слова мовчать.

Дівча стоїть. Стоїть дівча.

Весь світ поблід, увесь зачах,

Сніг лежить на її плечах.

Сніг у травні. У травні сніг.

З ніг до голови. З голови до ніг.

І хто, якщо не він, йому поміг

Впасти навесні.
Дивовижний збіг.

Їхав поїзд із Полтави

Їхав поїзд із Полтави.
Ми ще жодного разу не виспались
І жодного разу не жалкували.
Лишаю тебе, щоб знову колись...
Знову рейки лягли на шпали.

у мене дуже чутлива шкіра.
скільки б її не лікувала,
знову і знову
алергія на стріли амура:
рум'янець пашить зухвало.
зрадницька змова –
закохали.

Бур'ян

Ми з тобою – бур'ян по край поля бою,
Бур'ян, що росте травою,
Квіти з забутих гільз.

Ми з тобою – пелюстки на згарі Трої,
Прозорі сліди живої
В очах полонених сліз ь ми

з тобою

одні серед поля бою
в'ємося плющем по зброї
опущеної униз.

Ій

У мене – плач твоїх сичів.
У тебе – без сірника вогонь,
Напоготові палкі мечі,
Пекуча мазь на шкірі скронь,
Святого гніву сівачі.
Гасла "Борітеся!" й "Боронь!".

Не дивно.
Бо, якби не ти,
Ніхто б тут не кричав
"За волю!".
Звичайно, легше всім втекти,
(Й мені),
Чи опустити зброю.
Але тоді була б не ти,
А був би "Сон"
Десь під Москвою.
Та ти – це ти.
І все, що в мене є, –
З тобою.

Навесні

Ти. Ти. Ти!
Хай ідуть під три чорти!
Усі війська, всі окуповані думки,
Всі ватні рускіє міри,
Всі джавеліни й байрактари,
Всі, хто мовчить.
Мені плювати!

Якби ж мені було плювати...

Я буду плакати стояти із тим плакатом
"Ні – війні!"
Три дні, три місяці, три-
майся тільки там...
Будь ласка.
Я буду в тебе
Навесні.

109.

пусто.
дев'ять і сто.
брязкальце на асфальт.
знов загорілася зірка,
а в дитячій погасла люстра.
зник альт.

було гірко, та стало пусто.
сто і дев'ять.

плаче площа,
ми не плачем.
бо давно пересохло в горлі,
а слова всі давно загусли.
ніхто не просить простити
і ніхто не проща.

не жаль

бо маленький нести найважче.
бо вдома назавжди пусто.
бо в серці тепер провалля,
замість "тато" тепера
тиша.
замість "мамо" тепера
пусто.

прощай.

На картину І. Айвазовського "Серед хвиль"

Сапфір розчинівся, з'ятрився, як сода в оцеті -
Це лід від твоїх очей став її шумною піною.
Крига побігла синім колоссям, утративши точні обриси,
Такий холод шкіру пече, увіковічнює, змінює.

Не дивися на неї своїми січневими, світлими,
По тим венам снує кришталь рушійної сили:
Якими б крицевими не пружив її зусиллями,
Твій спокійний причал стоїть між оцими хвилями.

19

дев'ятнадцять
кинули пити – п'ємо знову.
носа за вітром, ноги на педалі.
мені сняться
твої ланіти не випадково,
це наше літо, ми вже бувалі.
пахне кавою,
пахне Львовом.
"нам два квитки"
на кожному із вокзалів.
лишилося лиш любити
знову
любити далі
любити
далі
♡

сподіваюся

сподіваюся, вона скоро забуде, як тебе звати
сподіваюся, вона цього не відчує більше
сподіваюся, не побачу під віконними ґратами
як ти на асфальті ім'я її ще раз пишеш.

сподіваюся, не почувеш від неї віршів
сподіваюся, не подзвониш: знаю, можеш.
сподіваюся, мої ревності не погіршаться,

інакше стану надто на тебе схожою.

я не люблю Київ.
він холодний і не слухає.
я гостя, хоч і плакала тут од щастя.

у світі є одна лише тепла вулиця,
де моя присутність
досі відображається.

нестерпно

дивитись на тебе нестерпно,
хоч я і дивитись не мушу.
тоді нам тільки ставало тепло,
а я вже змерзла по саму душу.
доки доля ножа мені клепле,
я все марно гріюся душем.
уже тіло без тебе терпне,
але я ні на соту не зрушусь.

Живими

коли спогади стануть стежками біля очей,
коли маленькі шрами загубляться між ними,
коли літне сонце, здаватиметься, не пече,
чи будемо ми іще живими?

коли щось невидиме повільно ляже на плечі
і притягне вниз наші втомлені спини-стіни,
коли почнемо називати ніччю вечір,
чи будемо ми іще живими?

від себе до себе, від утечі до течії
від старту до шляху, від хвилин до години.
ми змінємося, як у світі міняються речі.
Зістаріємся і станемо більш живими.